

MINISTERIE VAN MIDDENSTAND
EN LANDBOUW

N. 98 — 807

[C - 98/16071]

**1 MAART 1998. — Koninklijk besluit tot vaststelling
van het reglement van plichtenleer der accountants**

ALBERT II, Koning der Belgen,
Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 21 februari 1985 tot hervorming van het bedrijfsrevisorat, inzonderheid op artikel 88;

Gelet op het voorstel van de Raad van het Instituut der Accountants van 13 juni 1988;

Gelet op het advies van de Hoge Raad voor het Bedrijfsrevisorat en de Accountancy van 22 december 1994;

Gelet op het advies van de Raad van State;

Op de voordracht van Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Economie en Telecommunicatie en van Onze Minister van Landbouw en de Kleine en Middelgrote Ondernemingen,

Hebben Wij besloten en besluiten Wij :

HOOFDSTUK I. — *Algemene bepalingen*

Artikel 1. Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder :

1° de wet : de wet van 21 februari 1985 tot hervorming van het bedrijfsrevisorat;

2° het Instituut : het Instituut der Accountants, opgericht bij artikel 83 van de wet;

3° de Raad : de Raad van het Instituut, bedoeld in artikel 13 van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van het Instituut der Bedrijfsrevisoren, zoals toepasselijk verklaard door artikel 89 van de wet;

MINISTERE DES CLASSES MOYENNES
ET DE L'AGRICULTURE

F. 98 — 807

[C - 98/16071]

**1er MARS 1998. — Arrêté royal
fixant le règlement de déontologie des experts-comptables**

ALBERT II, Roi des Belges,
A tous, présents et à venir, Salut.

Vu la loi du 21 février 1985 relative à la réforme du révisorat d'entreprises, notamment l'article 88;

Vu la proposition du Conseil de l'Institut des Experts-Comptables du 13 juin 1988;

Vu l'avis du Conseil supérieur du Révisorat d'Entreprises et de l'Expertise comptable du 22 décembre 1994;

Vu l'avis du Conseil d'Etat;

Sur la proposition de Notre Vice-Premier Ministre et Ministre de l'Economie et des Télécommunications et de Notre Ministre de l'Agriculture et des Petites et Moyennes Entreprises,

Nous avons arrêté et arrêtons :

CHAPITRE Ier. — *Dispositions générales*

Article 1er. Pour l'application du présent arrêté, il faut entendre par :

1° la loi : la loi du 21 février 1985 relative à la réforme du révisorat d'entreprises;

2° l'Institut : l'Institut des Experts-Comptables, créé par l'article 83 de la loi;

3° le Conseil : le Conseil de l'Institut, visé à l'article 13 de la loi du 22 juillet 1953 créant un Institut des Réviseurs d'Entreprises, tel qu'il a été rendu applicable par l'article 89 de la loi;

4° de accountant : de natuurlijke persoon of de rechtspersoon ingeschreven op één der lijsten zoals bedoeld in artikel 75 van de wet;

5° de externe accountant : de accountant ingeschreven in het register der externe accountants, bedoeld in de artikelen 79 en 80 van de wet;

6° monopolieopdracht : opdracht die door de wet of op grond daarvan exclusief toevertrouwd wordt aan een externe accountant of aan een externe accountant en een bedrijfsrevisor;

7° samenwerkingsverband : elke vorm van samenwerking of vereniging met het oog op de uitoefening van het accountantsberoep samen met andere accountants of met personen die een ander beroep uitoefenen.

Aan deze begripsomschrijving van samenwerkingsverband wordt in elk geval vermoed te beantwoorden, elke overeenkomst die het recht inhoudt een gemeenschappelijke benaming te gebruiken of eraan te refereren, of die een verbintenis tot wederkerige aanbeveling omvat.

Art. 2. De accountant is ertoe gehouden de wettelijke en reglementaire bepalingen alsmede de gebruikelijke controlenormen van het Instituut na te leven. Al naar gelang de omstandigheden zal hij eveneens rekening houden met de aanbevelingen van de Raad van het Instituut.

Art. 3. De accountant is ertoe gehouden elke handeling of houding te vermijden die in strijd is met de waardigheid, de rechtschapenheid of de kiesheid, of die onverenigbaar is met de eerbied verschuldigd aan zijn confraters of met de onafhankelijkheid die de uitoefening van een vrij beroep kenmerkt.

Art. 4. Teneinde de uitvoering van de door artikel 84 van de wet aan het Instituut toegekende opdracht mogelijk te maken, is de accountant ertoe gehouden in te gaan op elk verzoek om informatie, op elk uitdrukkelijk bevel en elke uitnodiging die hem gericht wordt door de Raad of door één van zijn afgevaardigden, en dit binnen de door de Raad gestelde termijn van minstens één maand.

Indien de accountant de in vorige alinea opgelegde termijn niet respecteert, kan de Raad de zaak aanhangig maken bij de Tuchtcommissie.

HOOFDSTUK II. — *Tuchtprocedure*

Art. 5. Ingeval van tuchtonderzoek lastens een accountant, is deze ertoe gehouden zijn medewerking te verlenen aan de persoon die door de Raad belast werd met het onderzoek. Deze persoon brengt verslag uit bij de Raad maar neemt niet deel aan zijn bespreking.

Art. 6. Wanneer bij de Raad van het Instituut een klacht betreffende een accountant wordt ingediend, dan deelt de Raad aan de klager het gemotiveerde resultaat van zijn onderzoek mee.

Art. 7. Het verslag van de Raad van het Instituut aan de Tuchtcommissie kan een uitdrukkelijke vraag bevatten om tijdens de debatten van de vermelde Commissie of, in voorkomend geval, van de Commissie van Beroep te worden gehoord. In dit geval zal de Raad één van zijn leden als vertegenwoordiger aanduiden. Dit lid moet op elke zitting worden uitgenodigd. Hij kan vergezeld zijn door een advocaat.

De Tuchtcommissie en de Commissie van Beroep kunnen aan de Raad van het Instituut te allen tijde vragen om een aanvullend verslag, teneinde de feiten uit het oorspronkelijk verslag te verduidelijken.

Wanneer het verslag van de Raad zijn oorsprong vindt in een klacht, kunnen de Tuchtcommissie en de Commissie van Beroep beslissen om de aanklager persoonlijk te horen.

Art. 8. De accountant brengt elke beslissing van de Tuchtcommissie en de Commissie van Beroep, die in kracht van gewijsde is gegaan en die een schorsing van meer dan één maand bevat, ter kennis van de ondernemingen en instellingen die op hem een beroep doen tijdens een periode van schorsing.

HOOFDSTUK III. — *Onafhankelijkheid*

Art. 9. De externe accountant moet een opdracht weigeren, of ervan afzien de uitvoering van dergelijke opdracht voort te zetten, zodra hij het bestaan vaststelt van invloeden, feiten of banden die zijn onafhankelijkheid, zijn wils- of beoordelingsvrijheid, of zijn onpartijdigheid kunnen aantasten.

Hij dient eveneens te waken over de onafhankelijkheid, de onpartijdigheid en de wils- en beoordelingsvrijheid van zijn medewerkers en van de persoon waarop hij een beroep doet.

4° l'expert-comptable : la personne physique ou la personne morale inscrite sur une des listes visées à l'article 75 de la loi;

5° l'expert-comptable externe : l'expert-comptable inscrit au tableau des experts-comptables externes visé aux articles 79 et 80 de la loi;

6° mission de monopole : mission qui, par la loi ou en vertu de celle-ci, est confiée exclusivement à un expert-comptable externe ou à un expert-comptable externe et à un réviseur d'entreprises;

7° liens de collaboration : toute forme de collaboration ou d'association en vue d'exercer la profession d'expert-comptable en commun avec d'autres experts-comptables ou avec des personnes exerçant une autre profession.

Est présumée répondre à la définition de liens de collaboration, toute convention qui comporte le droit d'utiliser et de se référer à un nom commun ou qui comporte un engagement de recommandation réciproque.

Art. 2. L'expert-comptable doit se conformer aux dispositions légales et réglementaires ainsi qu'aux normes de révision usuelles de l'Institut. Selon les circonstances, il prendra également en compte les recommandations émises par le Conseil de l'Institut.

Art. 3. L'expert-comptable doit éviter tout acte ou toute attitude qui serait contraire, soit à la dignité, à la probité ou à la délicatesse, soit aux justes égards qu'il doit à ses confrères, soit à l'indépendance qui caractérise l'exercice des professions libérales.

Art. 4. Pour assurer l'exécution de la mission reconnue à l'Institut par l'article 84 de la loi, l'expert-comptable est tenu de répondre à toute demande d'information, à toute injonction et convocation qui lui sont adressées par le Conseil ou par un de ses représentants dans le délai à fixer par le Conseil et qui ne peut pas être inférieur à un mois.

Si l'expert-comptable ne respecte pas le délai fixé à l'alinéa précédent, le Conseil est habilité à saisir la Commission de discipline.

CHAPITRE II. — *Procédure disciplinaire*

Art. 5. L'expert-comptable qui fait l'objet d'une enquête disciplinaire doit apporter sa collaboration à la personne désignée par le Conseil pour instruire le dossier. Cette personne fait rapport au Conseil mais ne peut prendre part à sa délibération.

Art. 6. Lorsque le Conseil de l'Institut reçoit une plainte concernant un expert-comptable, il communique au plaignant le résultat motivé de son enquête.

Art. 7. Le rapport du Conseil de l'Institut à la Commission de discipline peut faire état d'une demande expresse d'être entendu au cours des débats de ladite Commission et le cas échéant de la Commission d'appel. Dans ce cas, le Conseil désigne un de ses membres qui le représentera. Ce membre doit être invité à chacune des séances. Il peut être accompagné d'un avocat.

La Commission de discipline et la Commission d'appel peuvent à tout moment demander au Conseil de l'Institut un complément de rapport destiné à l'éclairer sur les faits mentionnés dans le rapport initial.

Les Commissions de discipline et d'appel peuvent décider d'entendre personnellement le plaignant lorsque le rapport du Conseil a été instruit sur la base d'une plainte.

Art. 8. Lorsqu'il est sollicité pour exercer une mission durant une période de suspension, l'expert-comptable porte à la connaissance de l'entreprise ou de l'institution qui le sollicite, toute décision des Commissions de discipline et d'appel coulée en force de chose jugée comportant une sanction de suspension de plus d'un mois.

CHAPITRE III. — *Indépendance*

Art. 9. L'expert-comptable externe doit refuser toute mission ou renoncer à la poursuite de celle-ci, dès qu'il constate l'existence d'influences, de faits ou de liens de nature à diminuer son indépendance, son libre arbitre, sa liberté d'appréciation ou son impartialité.

Il doit également veiller à l'indépendance, à l'impartialité, au libre arbitre et à la liberté d'appréciation de ses collaborateurs et de la personne à laquelle il fait appel.

Het eerste lid geldt eveneens voor de accountant die zijn werkzaamheden uitoefent in het raam van een arbeidsovereenkomst of van een door de overheid bezoldigde betrekking, onverminderd zijn verplichting te handelen volgens de bevelen en de instructies die hem worden gegeven door zijn werkgever.

In geval van onverenigbaarheid tussen de instructies van zijn werkgever en de deontologische regels, heeft de accountant die zijn werkzaamheden uitoefent in het kader van een arbeidsovereenkomst of van een door de overheid bezoldigde betrekking, de plicht in overleg met zijn werkgever voor dit probleem een oplossing na te streven die in overeenstemming is met de deontologische regels. Als dergelijke oplossing niet kan gevonden worden, dient hij dit probleem voor te leggen aan de Voorzitter van het Instituut of zijn afgevaardigde.

Art. 10. De externe accountant mag geen monopolieopdracht aanvaarden in een onderneming waarin hijzelf of zijn echtgenoot, of beide, of een bloed- of aanverwant tot in de tweede graad één van de volgende posities bekleden : voornaamste aandeelhouder van de vennootschap of eigenaar van de onderneming, bestuurder, zaakvoerder of afgevaardigde voor het dagelijks bestuur van de vennootschap of van een vennootschap waar zij als verbonden onderneming van afhankelijk, bediende of zelfstandige beroepsbeoefenaar die een betekenisvolle invloed uitoefent op het opstellen van de jaarrekening van de vennootschap of van een vennootschap waar zij als verbonden onderneming van afhankelijk.

Deze regel is van toepassing op alle vennoten in een vennootschap van accountants.

De personeelsleden, stagiairs en andere medewerkers van de accountant, die belast zijn met de uitvoering van een monopolieopdracht, mogen niet ingeschakeld worden wanneer deze opdracht verricht wordt ten behoeve van vennootschappen waarin zij zelf, hun echtgenoot of hun bloed- of aanverwanten tot de tweede graad functies uitoefenen in de zin van het eerste lid.

Art. 11. Het is de externe accountant verboden om, rechtstreeks of onrechtstreeks, een opdracht, een functie of een mandaat te aanvaarden of voort te zetten wanneer de uitoefening daarvan hem in een positie van belangenconflict dreigt te plaatsen die van aard is het onafhankelijke oordeel dat hij moet uitbrengen in het gedrag te brengen. Hij moet zijn cliënt onmiddellijk daarvan op de hoogte brengen en erop toezien dat elke maatregel genomen wordt, opdat de belangen van de cliënt gevrijwaard zouden worden.

Dit beginsel is van toepassing op de accountant, op de vennootschap of vereniging waarvan hij deel uitmaakt, op zijn vennoten en zijn vaste medewerkers.

Art. 12. In elk attest of verslag, opgesteld door een externe accountant in uitvoering van een monopolieopdracht, moet vermeld worden of de accountant al dan niet andere prestaties levert of heeft geleverd voor rekening van de betrokken onderneming, de vereniging, de vennootschap of de onderneming verbonden met de betrokken vereniging of vennootschap, voor de periode waarop zijn verslag of zijn attest betrekking heeft.

Art. 13. § 1. De externe accountant mag geen controleopdracht over de jaarrekening of andere boekhoudkundige bescheiden van een onderneming aanvaarden wanneer hij, hetzij de functie van bestuurder of zaakvoerder, hetzij een verantwoordelijkheid in de leiding met een belangrijke invloed op de boekhouddienst in de onderneming of in een verbonden onderneming uitoefent of minder dan twee jaar geleden heeft uitgeoefend. De verbodsbepaling geldt eveneens voor de vennootschap van accountants waarvan hij deel uitmaakt en voor de vennoten van dergelijke vennootschap. Een medewerker van de externe accountant of van de vennootschap van accountants, die zich in dergelijke positie zou bevinden, mag niet bij de controlewerkzaamheden betrokken worden.

§ 2. De externe accountant, belast met de controle op de jaarrekening of andere boekhoudkundige bescheiden van de onderneming, mag geen andere functie, mandaat of opdracht aanvaarden die hem ertoe zouden brengen zich in te laten met het beheer of de onderneming te vertegenwoordigen in welke hoedanigheid dan ook, met uitzondering van de vertegenwoordiging van deze in fiscale zaken. Deze regel is van toepassing op zijn vaste medewerkers en op zijn stagiairs.

§ 3. Wanneer de personen met wie de externe accountant een overeenkomst van vereniging of van beroepsmatige samenwerking heeft afgesloten een functie, mandaat of opdracht van welke aard ook uitoefenen waarvan het voorwerp gebeurlijk door de externe accountant moet worden gecontroleerd in het kader van zijn controleopdracht, dan zal hij nagaan of de aard en de omvang van die diensten zijn eigen onafhankelijkheid niet in het gedrang brengen. De bepaling doelt ook op iedere activiteit van het voeren van een boekhouding, dit wil zeggen de boekhoudkundige verrichtingen die gaan tot het opstellen van de rekeningenbalans na inventaris.

Le premier alinéa s'applique également à l'expert-comptable qui exerce ses activités dans le cadre d'un contrat de travail ou d'une fonction rémunérée par les pouvoirs publics, sans préjudice de l'obligation d'agir selon les ordres et les instructions qui lui sont donnés par son employeur.

En cas d'incompatibilité entre les instructions de son employeur et les règles de la déontologie, l'expert-comptable exerçant ses activités dans le cadre d'un contrat de travail ou d'une fonction rémunérée par les pouvoirs publics doit chercher, en concertation avec son employeur, une solution pour ce problème, laquelle est conforme aux règles de la déontologie. Si une telle solution ne peut pas être trouvée, il doit soumettre ce problème au Président de l'Institut ou à son délégué.

Art. 10. L'expert-comptable externe ne peut accepter aucune mission de monopole dans une société dans laquelle lui-même, son conjoint, ou tous les deux, un parent ou allié jusqu'au deuxième degré, remplit une des qualités suivantes : actionnaire principal de la société ou propriétaire de l'entreprise, administrateur, gérant ou délégué à la gestion journalière de la société ou d'une société dont elle dépend en qualité d'entreprise liée, employé ou professionnel indépendant ayant une influence significative sur l'établissement des comptes annuels de la société ou d'une société dont elle dépend en qualité d'entreprise liée.

Cette règle s'applique à tous les associés au sein d'une société d'experts-comptables.

Le personnel, les stagiaires et les autres collaborateurs de l'expert-comptable chargé d'une mission de monopole, ne peuvent pas être impliqués dans la réalisation de cette mission, dès lors qu'elle concerne des sociétés dans lesquelles eux-mêmes, leur conjoint ou leurs parents ou alliés jusqu'au deuxième degré, exercent des fonctions au sens de l'alinéa premier.

Art. 11. L'expert-comptable externe ne peut, directement ou indirectement, accepter ou poursuivre une mission, une fonction ou un mandat, lorsque son accomplissement pourrait le placer dans une situation de conflit d'intérêts susceptible de porter atteinte à son indépendance dans l'opinion qu'il doit émettre. Il doit immédiatement en informer son client et veiller à ce que toute mesure utile soit prise, afin de préserver les intérêts du client.

Ce principe s'applique à l'expert-comptable, à la société ou association dont il fait partie, à ses associés et à ses collaborateurs permanents.

Art. 12. Toute attestation ou rapport rédigé par un expert-comptable externe, en exécution d'une mission de monopole, doit préciser si l'expert-comptable accompli ou a accompli ou non d'autres prestations pour compte de l'entreprise intéressée, association, société ou entreprise liée à l'association ou société intéressée, durant la période visée par son rapport ou son attestation.

Art. 13. § 1er. L'expert-comptable externe ne peut accepter aucune mission de contrôle des comptes annuels ou autres documents comptables d'une entreprise, lorsqu'il exerce ou a exercé depuis moins de deux années soit des fonctions d'administrateur ou gérant, soit des responsabilités de direction impliquant une influence notable sur les services comptables, dans cette entreprise ou dans une entreprise liée. L'interdiction s'applique également à la société d'experts-comptables dont il fait partie et aux associés d'une telle société. Un collaborateur de l'expert-comptable externe ou de la société d'experts-comptables qui se trouverait dans une telle situation ne pourrait prendre aucune part aux travaux de contrôle.

§ 2. L'expert-comptable externe chargé du contrôle des comptes annuels ou d'autres documents comptables de l'entreprise, ne peut accepter aucune autre fonction, mandat ou mission, le conduisant à prendre part à la gestion ou à représenter les intérêts de cette entreprise à quelque titre que ce soit, à l'exception de la représentation de celle-ci en matière fiscale. Cette règle s'applique à ses collaborateurs permanents et à ses stagiaires.

§ 3. Lorsque des personnes avec lesquelles l'expert-comptable externe a conclu une convention d'association ou de collaboration professionnelle exercent une fonction, un mandat ou une mission quelle qu'en soit la nature, dont l'objet serait susceptible de devoir être vérifié par l'expert-comptable externe dans le cadre d'une mission de contrôle, celui-ci examinera si la nature et l'importance de ces services ne portent pas préjudice à sa propre indépendance. Est aussi visée par cette disposition, toute activité de tenue de comptabilité, c'est-à-dire les opérations comptables qui s'étendent jusqu'à l'établissement de la balance des comptes après inventaire.

Art. 14. De externe accountants mogen hun activiteit niet derwijze beperken dat hun beroepsinkomsten uitsluitend afhankelijk zijn, of van een zeer beperkt aantal onderscheiden opdrachten of functies, of van opdrachten en functies die concreet alle afhankelijk zijn van één enkele belangengroep of van éénzelfde gezag.

Art. 15. Het is de externe accountant verboden in een onderneming waar hij een opdracht uitvoert, of in een daarmee verbonden onderneming, een andere taak, mandaat of opdracht te aanvaarden, die van aard zou zijn de onafhankelijke uitoefening van zijn opdracht in het gedrang te brengen.

HOOFDSTUK IV. — *Uitvoering van de opdrachten*

Art. 16. De accountant moet steeds al zijn opdrachten gewetensvol en met vereiste zorg uitvoeren.

Voor iedere monopolieopdracht die hem wordt toevertrouwd moet de externe accountant schriftelijk aantekening houden of doen houden van de aard van de door hem of zijn medewerkers verrichte werkzaamheden zodat een getrouwe weergave van de uitvoering van de opdracht kan verkregen worden.

De externe accountant die alleen werkt of in vereniging of in vennootschap dient zijn burgerlijke beroepsaansprakelijkheid te verzekeren overeenkomstig de richtlijnen van de Raad.

De werkdocumenten dienen door de externe accountant die de opdracht heeft uitgevoerd te worden bewaard gedurende een periode van vijf jaar, vanaf de datum van het verslag dat op basis van de werkdocumenten werd opgesteld.

Art. 17. Bij de uitvoering van zijn monopolieopdrachten kan de externe accountant zich enkel laten bijstaan door een andere accountant, door zijn stagiairs of door zijn vaste medewerkers.

Behoudens uitzonderlijke omstandigheden, schriftelijk behoorlijk gemotiveerd, kan hij geen essentiële elementen van een monopolieopdracht overdragen.

Daarnaast kan de externe accountant binnen de grenzen bepaald door de gebruikelijke controlenormen en onder zijn eigen verantwoordelijkheid :

1° een beroep doen op de medewerking van een andere accountant of van een persoon die in het buitenland een hoedanigheid bezit die als gelijkwaardig erkend is met deze van accountant;

2° een beroep doen op de diensten van een onafhankelijk deskundige uit een andere discipline, indien zijn onderzoek dit vereist;

3° beslissen over het gebruik dat hij zou kunnen maken van sommige onderzoeken uitgevoerd door het personeel van de gecontroleerde vennootschap.

Art. 18. Elke verklaring, certificering of verslag over boekhoudkundige staten van ondernemingen moet worden ondertekend door een externe accountant, natuurlijke persoon, die in voorkomend geval optreedt als vertegenwoordiger van een vennootschap of vereniging van accountants.

De externe accountant die de verantwoordelijkheid opneemt een verklaring, een certificering of een verslag af te leveren moet in eigen naam tekenen met vermelding van zijn functie.

Wanneer een externe accountant, lid van een accountantsvennootschap, in eigen naam een opdracht wordt toevertrouwd, dan kan hij niet tekenen in de hoedanigheid van vertegenwoordiger van de vennootschap.

In geval van overmacht kan de externe accountant zijn bevoegdheid om te tekenen aan een andere externe accountant delegeren.

Art. 19. De accountant die zijn beroep uitoefent in het kader van een arbeidsovereenkomst of van een door de overheid bezoldigde functie dient overschrijdend de regels van plichtenleer na te leven.

Een externe accountant die een andere accountant tewerkstelt is ertoe gehouden deze in de mogelijkheid te stellen het beroep overeenkomstig de regels van plichtenleer uit te oefenen.

Art. 14. Les experts-comptables externes ne peuvent limiter leur activité de manière telle que leurs revenus professionnels dépendent uniquement soit d'un nombre très restreint de missions, soit de missions relevant toutes, en fait, d'un même groupe d'intérêts ou d'une même autorité.

Art. 15. Il est interdit à l'expert-comptable externe d'accepter dans l'entreprise où il accomplit une mission ou dans une entreprise liée à celle-ci, une fonction, un mandat ou une mission qui serait de nature à mettre en cause l'indépendance de l'exercice de sa mission.

CHAPITRE IV. — *L'exécution des missions*

Art. 16. L'expert-comptable doit toujours effectuer toutes ses missions consciencieusement et avec le soin exigé

Pour chaque mission de monopole qui lui est confiée, l'expert-comptable externe consigne ou fait consigner par écrit la nature des travaux accomplis en personne ou par des collaborateurs, de façon à garder, de manière fidèle, la trace de l'exécution de la mission.

L'expert-comptable externe travaillant seul, en association ou en société, doit assurer sa responsabilité professionnelle, conformément aux directives du Conseil.

Les documents de travail doivent être conservés par l'expert-comptable externe qui a exécuté la mission pendant une période de cinq ans commençant à la date du rapport qu'ils ont permis d'établir.

Art. 17. Dans l'accomplissement de ses missions de monopole, l'expert-comptable externe ne peut se faire assister que par un autre expert-comptable, par ses stagiaires ou par des collaborateurs permanents.

Sauf circonstance exceptionnelle dûment motivée par écrit, il ne peut être délégué des éléments essentiels d'une mission de monopole.

En outre, l'expert-comptable externe peut, dans les limites permises par les normes de révision usuelles de l'Institut et sous sa propre responsabilité :

1° faire appel à la collaboration d'un autre expert-comptable ou d'une personne qui dispose à l'étranger d'une qualité reconnue équivalente à celle d'expert-comptable;

2° faire appel aux services d'un expert indépendant d'une autre discipline, lorsque ses vérifications le requièrent;

3° décider de l'utilisation qu'il pourrait faire de certaines vérifications effectuées par le personnel de la société contrôlée.

Art. 18. Toute attestation, certification ou rapport relatif à des états comptables d'entreprises sera signé par un expert-comptable externe, personne physique, le cas échéant agissant en qualité de représentant d'une société ou association d'experts-comptables.

L'expert-comptable externe qui prend la responsabilité de délivrer une attestation, une certification ou un rapport, est tenu de le signer en son nom propre en faisant mention de sa fonction.

Lorsqu'un expert-comptable externe, membre d'une société d'expertise comptable, se voit confier une mission en nom personnel, il ne peut signer en qualité de représentant de la société.

En cas de force majeure, l'expert-comptable externe peut déléguer son pouvoir de signature à un autre expert-comptable externe.

Art. 19. L'expert-comptable qui exerce ses activités dans les liens d'un contrat de travail ou d'une fonction rémunérée par les pouvoirs publics, est personnellement tenu aux règles de déontologie.

Un expert-comptable externe qui emploie un autre expert-comptable, est tenu de lui reconnaître le droit d'exercer la profession, conformément aux règles déontologiques.

HOOFDSTUK V. — *Samenwerkingsverbanden*

Art. 20. De externe accountants moeten het Instituut inlichten over de samenwerkingsverbanden die zij in het kader van hun beroepsuitoefening hebben aangegaan, en dit overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 52 en 53 van het koninklijk besluit van 2 maart 1989 tot vaststelling van het huishoudelijk reglement van het Instituut.

Indien de samenwerking in het kader van een vennootschap of een vereniging gebeurt, moet de accountant ervoor zorgen dat deze door het Instituut erkend wordt. De vennootschap of vereniging dient zo spoedig mogelijk elke statutenwijziging of verandering van de samenstelling van de bestuursorganen mee te delen aan het Instituut.

Alle externe accountants die in het kader van hun beroepsuitoefening een samenwerkingsverband hebben aangegaan, dienen jaarlijks aan het Instituut een geactualiseerde lijst te zenden met vermelding van de naam, voornaam, beroep en nationaliteit der zaakvoerders, bestuurders en vennoten van de vennootschap of van de vereniging waarvan zij deel uitmaken, evenals van de omvang van hun participatie in voormelde vennootschap of vereniging.

Art. 21. De externe accountant mag samen met andere personen die niet de titel van accountant of een in het buitenland als gelijkwaardig erkende titel voeren, een vereniging of een vennootschap oprichten, wanneer deze tot doel heeft het in gemeenschap brengen van alle of een gedeelte der kosten die verband houden met hun beroepsuitoefening, en wanneer aan volgende voorwaarden is voldaan :

1° De vennootschap of vereniging mag slechts worden opgericht met personen wier beroep van intellectuele en dienstverlenende aard is, en op voorwaarde dat het gaat om een beroep dat in ten minste één der landen van de Europese Gemeenschap georganiseerd en gereguleerd is.

2° De vennootschap of vereniging mag noch in eigen naam, noch in naam van één der leden, noch op enige andere wijze, een functie, mandaat of opdracht uitoefenen die behoort tot de beroepsactiviteit der leden.

3° De vennootschap mag niet worden belast met het innen der honoraria voor opdrachten behorend tot de beroepsactiviteit der leden.

4° Onder de voorwaarden door de Raad bepaald, mag de overeenkomst een clause bevatten over het gebruik van de maatschappelijke benaming door de vennoten. Het gebruik van de maatschappelijke benaming door de vennoten mag geen aanleiding geven tot een nadelige verwarring met een vennootschap die gemachtigd is om in eigen naam het beroep van haar leden uit te oefenen

5° Iedere andere voorwaarde door de Raad bepaald met het oog op het vrijwaren van de onafhankelijkheid van de accountant in de uitoefening van zijn opdracht.

Mits toestemming van de Raad mag de accountant ook een vennootschap of vereniging oprichten die tot doel heeft een deel of het geheel van de kosten verbonden aan het beroep in gemeenschap te brengen met verwanten of aangetrouwde familieleden tot in de tweede graad. De accountant mag in het raam van zijn beroepsactiviteit als accountant niet verwijzen naar de naam van die vennootschap. De voorwaarden gesteld in de eerste alinea, 1°, 2°, 3° en 5° zijn van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK VI. — *Betrekkingen met de confraters*

Art. 22. De accountants zijn gehouden tot wederzijdse hulp en hoffelijkheid. Zij moeten zich onthouden van elke houding of handeling die een confrater schade kan berokkenen.

Wanneer een lid van het Instituut het werk of de verklaring van een ander lid zou kunnen in opspraak brengen, moet hij voor zover het beroepsgeheim zich daar niet tegen verzet :

— hem onmiddellijk op de hoogte brengen van de punten waarover er een meningsverschil bestaat;

— oordeelkundig tewerk gaan en eventueel andere adviezen inwinnen.

Art. 23. Vooraleer een opdracht te aanvaarden, moet de externe accountant, die een opdracht van een confrater of een boekhouder overneemt, de volgende regels in acht nemen :

1° hij moet zijn voorganger schriftelijk, bij voorkeur aangetekend, in kennis stellen van de overname van de opdracht, zelfs indien de opvolging niet onmiddellijk is gebeurd;

2° indien de voorganger niet werd betaald voor zijn prestaties, dient hij bij de cliënt aan te dringen op de betaling van de honoraria van zijn voorganger.

CHAPITRE V. — *Liens de collaboration*

Art. 20. Les experts-comptables externes doivent informer l'Institut des liens de collaboration qu'ils ont établis dans le cadre de l'exercice de leur profession, et ce conformément aux dispositions des articles 52 et 53 de l'arrêté royal du 2 mars 1989 fixant le règlement d'ordre intérieur de l'Institut.

Si la collaboration se fait dans le cadre d'une société ou d'une association, l'expert-comptable doit veiller à son agrégation par l'Institut. La société ou association doit informer l'Institut, le plus tôt possible, de toute modification de statuts ou de tout changement dans la composition des organes de gestion.

Chaque année, tous les experts-comptables externes ayant établi des liens de collaboration dans le cadre de l'exercice de la profession, doivent adresser à l'Institut une liste actualisée mentionnant les nom, prénom, profession et nationalité des gérants, administrateurs et associés de la société ou association dont ils font partie ainsi que l'importance de leur participation dans la société ou association prénommée.

Art. 21. L'expert-comptable externe peut constituer, avec des personnes ne portant pas le titre d'expert-comptable ni un titre reconnu équivalent à l'étranger, une société ou une association, si celle-ci a pour objet la mise en commun totale ou partielle de frais résultant de l'exercice de la profession et pour autant que les conditions suivantes soient remplies :

1° La société ou l'association ne peut être constituée qu'avec des personnes exerçant une profession intellectuelle et de prestation de services, et pour autant qu'il s'agit d'une profession organisée et réglementée dans au moins un des pays de la Communauté européenne.

2° La société ou l'association ne peut exécuter une fonction, une mission ou un mandat appartenant à l'activité professionnelle des membres, ni en son nom personnel, ni au nom d'un des membres, ni de quelque manière que ce soit.

3° La société ne peut être chargée de l'encaissement des honoraires des missions appartenant à l'activité professionnelle des membres.

4° Dans les conditions fixées par le Conseil, la convention peut comprendre une clause d'usage du nom social par les associés. L'usage de ce nom ne peut entraîner une confusion préjudiciable avec une société autorisée à exercer en son nom propre la profession de ses membres.

5° Toute autre condition fixée par le Conseil en vue de préserver l'indépendance de l'expert-comptable dans l'exercice de ses fonctions

Moyennant autorisation du Conseil, l'expert-comptable peut également constituer une société ou association ayant pour but la mise en commun de tout ou partie des charges afférentes à la profession avec des parents ou alliés jusqu'au deuxième degré. L'expert-comptable ne peut faire aucune référence au nom de la société dans le cadre de ses activités professionnelles d'expert-comptable. Les conditions fixées à l'alinéa 1er, 11, 21, 3° et 5° sont applicables.

CHAPITRE VI. — *Rapports avec les confrères*

Art. 22. Les experts-comptables se doivent assistance et courtoisie réciproques. Ils doivent s'abstenir de toute attitude ou acte susceptible de nuire à la situation d'un confrère.

Lorsqu'un membre de l'Institut est amené à mettre en cause le travail ou l'attestation d'un autre membre, il est tenu, dans la mesure où le secret professionnel le lui permet :

— de lui faire connaître immédiatement les points sur lesquels porte la divergence;

— d'agir avec discernement en prenant au besoin d'autres avis.

Art. 23. Avant d'accepter une mission, l'expert-comptable externe qui reprend un dossier d'un confrère ou d'un comptable, doit prendre en considération les règles suivantes :

1° il doit informer son prédécesseur de la reprise du dossier par écrit, de préférence par recommandé, même si la succession n'a pas eu lieu immédiatement;

2° si le prédécesseur n'a pas été payé pour ses prestations, il doit insister auprès du client pour qu'il paye les honoraires de son prédécesseur.

De voorganger zal onverwijld alle documenten, eigendom van de cliënt, alsmede deze die kaderen in de wederzijdse hulp en hoffelijkheid ter beschikking stellen van de cliënt of van zijn opvolgende confrater.

Hij is gehouden hiervan een gedetailleerde en gedagtekende inventaris in twee exemplaren op te stellen, die door alle betrokken partijen ondertekend wordt.

Art. 24. Met instemming van beide partijen kan een geschil tussen externe accountants voorgelegd worden aan een verzoeningscommissie opgericht binnen het Instituut.

Art. 25. Vóór hij een mandaat of een opdracht aanvaardt, moet de externe accountant bij de onderneming of de betrokken instelling nagaan of een andere externe accountant in de loop van de voorafgaande twaalf maanden belast is of werd met een opdracht bij dezelfde onderneming. Telkens een externe accountant werkzaamheden verricht in een vennootschap of een organisme waar een andere externe accountant een opdracht uitoefent, kan hij zijn werkzaamheden ter plaatse slechts verrichten na deze laatste, bij voorkeur schriftelijk, op de hoogte te hebben gebracht van zijn tussenkomst.

Deze regel is toepasselijk ongeacht het voorwerp van de opdracht, ook op een opdracht als gerechtelijk deskundige, maar onverminderd de rechtsregels die terzake gelden.

HOOFDSTUK VII. — *Betrekkingen met de cliënten*

Art. 26. De externe accountant is ertoe gehouden alle boeken en bescheiden die toebehoren aan zijn cliënt onverwijld uit handen te geven, wanneer deze erom verzoekt.

HOOFDSTUK VIII. — *Ereloon van de externe accountants*

Art. 27. De externe accountant mag, zowel tegenover een cliënt als tegenover een confrater, alleen aanspraak maken op het ereloon en de vergoeding der kosten voor de door hem of zijn medewerkers uitgevoerde opdrachten, met uitsluiting van elke andere rechtstreekse of onrechtstreekse vergoeding, tenzij het zou gaan om een vergoeding wegens de verbreking van de overeenkomst.

Art. 28. Het bedrag van het ereloon van de accountant moet vastgesteld worden in functie van de aard, het belang, de complexiteit, de omvang en de reikwijdte van de opdracht, daarbij rekening houdend met de verantwoordelijkheid die de accountant op zich neemt en met zijn bijzondere kwalificaties.

Het aanrekenen van niet verantwoord lage of hoge erelonen, is strijdig met het beginsel van de waardigheid van het beroep.

Art. 29. Het is de externe accountant verboden om op enigerlei wijze commissie- of makelaarslonen of welkdanig voordeel ook toe te kennen of te ontvangen dat verband houdt met hun opdrachten.

HOOFDSTUK IX. — *Publiciteitsverbod*

Art. 30. Ronseling en dienstaanbod zijn verboden.

Het is de accountant verboden om rechtstreeks of onrechtstreeks meerdere al dan niet verbonden diensten, waaronder een monopolieopdracht, aan te bieden. De vergoeding voor een monopolieopdracht mag in geen enkel opzicht afhankelijk zijn van andere diensten die door de accountant, of door een persoon met wie een beroepsmatig samenwerkingsverband bestaat, worden verstrekt in dezelfde onderneming of in een verbonden onderneming.

Art. 31. De accountant mag in het openbaar objectieve informatie over zijn kantoor mededelen, voorzover hij de voor de leden van het beroep gepaste discretie niet in het gedrang brengt. In geen geval mag verwezen worden naar al dan niet vergelijkende gegevens inzake tarieven of kwaliteit. Welke media er ook gebruikt worden, zijn de reclametechnieken, die niet tot doel hebben objectieve informatie te verschaffen, niet in overeenstemming met de plichtenleer. Onafgezien van de verslagen die moeten bekendgemaakt worden met toepassing van de wet, mag de accountant in het openbaar of in brochures geen gewag maken van de naam van één van zijn cliënten. In uitzonderlijke gevallen kan van deze regel worden afgeweken met toestemming van de cliënt, alsmede van de Voorzitter van het Instituut.

HOOFDSTUK X. — *De beroepsdiscretieplicht en het beroepsgeheim*

Art. 32. Onverminderd de voor de externe accountant geldende wettelijke bepalingen betreffende het beroepsgeheim, is iedere accountant, ongeacht zijn statuut, gehouden tot naleving van zijn beroepsdiscretieplicht.

Le prédécesseur doit, sans délai, mettre à la disposition du client ou du confrère qui lui succède tous les documents, propriété du client, ainsi que ceux qui entrent dans le cadre de l'entraide et de la courtoisie confraternelles.

Il est tenu d'en rédiger un inventaire détaillé en deux exemplaires datés et signés par chaque partie.

Art. 24. En cas d'accord entre les deux parties, le différend entre experts-comptables externes peut être soumis à une Commission de conciliation créée au sein de l'Institut.

Art. 25. Avant d'accepter tout mandat ou mission, l'expert-comptable externe doit s'informer, auprès de l'entreprise ou de l'institution concernée, sur le fait qu'un autre expert-comptable externe est chargé ou a été chargé, au cours des douze mois écoulés, d'une mission dans la même entreprise. Chaque fois qu'un expert-comptable externe est amené à effectuer des travaux dans une société ou organisme dans lequel un autre expert-comptable externe exerce une mission, il ne peut accomplir des travaux sur place qu'après avoir informé ce dernier de préférence par écrit de son intervention.

Cette règle est applicable quel que soit l'objet de cette mission, y compris l'expertise judiciaire, mais sans préjudice des règles de droit qui la régissent.

CHAPITRE VI. — *Rapports avec les clients*

Art. 26. L'expert-comptable externe doit immédiatement remettre tous les livres et documents appartenant à son client, à la demande de ce dernier.

CHAPITRE VIII. — *Honoraires des experts-comptables externes*

Art. 27. Que ce soit à l'égard de la clientèle ou entre confrères, l'expert-comptable externe ne peut recevoir des honoraires et des remboursements de frais que pour les missions qui ont été exécutées par lui-même ou par ses collaborateurs, à l'exclusion de toute autre rémunération, qu'elle soit directe ou indirecte, sauf s'il s'agit d'une indemnité pour rupture du contrat.

Art. 28. Le montant des honoraires de l'expert-comptable doit être fixé en fonction de la nature, de l'importance, de la complexité, du volume et de la portée de la mission, compte tenu de la responsabilité assumée par l'expert-comptable et de ses compétences particulières.

L'attitude consistant à pratiquer des honoraires réduits ou élevés injustifiés, est contraire au principe de dignité de la profession.

Art. 29. L'expert-comptable externe ne peut de quelque façon que ce soit, attribuer ou percevoir des commissions, des courtages ou d'autres avantages en rapport avec leurs missions.

CHAPITRE IX. — *Interdiction de publicité*

Art. 30. Le démarchage ou offre de services est interdit.

Il est interdit aux experts-comptables d'effectuer directement ou indirectement une offre de plusieurs services liés ou non dont une mission de monopole. La rémunération d'une mission de monopole ne peut en aucune façon dépendre d'autres services effectués dans la même entreprise ou une entreprise liée par l'expert-comptable ou une personne avec laquelle il existe un lien de collaboration professionnelle.

Art. 31. L'expert-comptable peut communiquer publiquement des informations objectives relatives à son cabinet pour autant qu'il ne manque pas à la discrétion qui sied aux membres de la profession. En aucune façon, il ne peut faire référence à des éléments, comparatifs ou non, de tarif ou de qualité. Les procédés publicitaires, quels que soient les media utilisés, qui n'ont pas pour objet de communiquer des informations objectives, ne sont pas conformes à la déontologie. Sans préjudice aux rapports qui doivent être publiés en application de la loi, l'expert-comptable ne peut pas évoquer publiquement ou dans des brochures le nom d'un de ses clients. Dans des cas exceptionnels, il peut être dérogé à cette règle avec l'autorisation du client ainsi que du Président de l'Institut.

CHAPITRE X. — *Le devoir de discrétion professionnelle et le secret professionnel*

Art. 32. Sans préjudice des dispositions légales relatives au secret professionnel applicables à l'expert-comptable externe, tout expert-comptable, quel que soit son statut, est tenu de respecter le devoir de discrétion professionnelle.

Deze discretieplicht omvat de verplichting tot geheimhouding van gegevens die hem uitdrukkelijk of stilzwijgend in zijn hoedanigheid van accountant werden toevertrouwd en van de feiten met een vertrouwelijk karakter die hij in de uitoefening van zijn beroep zelf heeft vastgesteld. Er kan de accountant geen inbreuk op de tuchtvoorschriften inzake beroepsdiscretieplicht ten laste gelegd worden :

- wanneer hij geroepen wordt om in rechte getuigenis af te leggen;
- wanneer de wet hem tot mededeling van gegevens verplicht;
- in de uitoefening van zijn recht van verdediging in tuchtaangelegenheden;
- wanneer hij, met het oog op de behartiging van de deontologische regelen, en na alle interne middelen bij zijn werkgever te hebben uitgeput, vertrouwelijke gegevens van zijn werkgever aan de Raad meedeelt;
- wanneer en in de mate waarin hij, betreffende aangelegenheden die zijn opdrachtgever persoonlijk aanbelangen, door deze laatste uitdrukkelijk van zijn discretieplicht ontslagen werd.

Indien de accountant vertrouwelijke informatie deelt met zijn stagiairs en andere medewerkers, moet hij erop toezien dat zij het vertrouwelijk karakter daarvan eerbiedigen.

HOOFDSTUK XI. — *Permanente beroepsopleiding*

Art. 33. De accountants moeten jaarlijks een minimum aantal uren besteden aan werkzaamheden die bijdragen tot de verbetering van hun vakkenis, overeenkomstig de normen vastgelegd door de Raad. Dit aantal uren mag niet minder bedragen dan 30.

HOOFDSTUK XII. — *Slotbepaling*

Art. 34. De Minister die de Economische Zaken onder zijn bevoegdheid heeft en de Minister die de Middenstand onder zijn bevoegdheid heeft, zijn, ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 1 maart 1998.

ALBERT

Van Koningswege :

De Vice-Eerste Minister
en Minister van Economie en Telecommunicatie,
E. DI RUPO

De Minister van Landbouw
en de Kleine en Middelgrote Ondernemingen
K. PINXTEN

Ce devoir de discrétion comprend le secret de données qui lui ont été confiées explicitement ou implicitement en sa qualité d'expert-comptable et de faits à caractère confidentiel qu'il a constatés lui-même dans l'exercice de sa profession. L'atteinte aux règles de discipline en matière de devoir de discrétion professionnelle ne peut pas être imputée à l'expert-comptable

- lorsqu'il est appelé à témoigner en justice;
- lorsque la loi l'oblige à la communication des données;
- dans l'exercice de son droit de défense en matière disciplinaire;
- lorsqu'il communique des données confidentielles de son employeur au Conseil en vue de veiller aux règles de la déontologie et après avoir épuisé tous les moyens internes auprès de son employeur;
- lorsque et dans la mesure où il a été déchargé expressément de son devoir de discrétion par son client pour les matières qui le concernent.

Si l'expert-comptable communique des informations confidentielles à ses stagiaires et autres collaborateurs, il doit veiller à ce qu'ils respectent leur caractère confidentiel.

CHAPITRE XI. — *Formation professionnelle permanente*

Art. 33. Les experts-comptables devront chaque année consacrer un minimum d'heures à des activités qui contribuent à l'amélioration de leurs connaissances professionnelles, conformément aux normes fixées par le Conseil. Ce nombre d'heures ne peut être inférieur à 30.

CHAPITRE XII. — *Disposition finale*

Art. 34. Le Ministre qui a les Affaires économiques dans ses attributions et le Ministre qui a les Classes moyennes dans ses attributions sont chargés, chacun en ce qui le concerne, de l'exécution du présent arrêté.

Donné à Bruxelles, le 1er mars 1998.

ALBERT

Par le Roi :

Le Vice-Premier Ministre
et Ministre de l'Economie et des Télécommunications,
E. DI RUPO

Le Ministre de l'Agriculture
et des Petites et Moyennes Entreprises,
K. PINXTEN